

in.ihned.cz/cr

13. století, kam v roce 1460 věnovala obraz patronky Markéta ze Švamberka, neobvykle zobrazená sedící postava Ecce Homo na sloupu z roku 1710 či sloup Panny Marie s Ježíškem, sv. Jana Nepomuckého anebo sv. Vavřínce nedaleko potoka.

Místní New York

Když za vlády krále Vladislava byli v roce 1430 Židé vyhnáni z Chebu, asi dvě stě rodnin se uchýlilo do Kynžvartu. Z velké židovské obce ještě v roce 1846 žilo v městečku 46 rodnin. V 19. století krajský rabín z Kynžvartu spravoval celý Loketský a Žatecký kraj. Synagogu si sice postavili až v 18. století, nepočítáme-li předchozí, o které toho tolik nevíme, ale hřbi-

Dům zvaný New York

tot byl podstatně starší. Pocházel z počátku 15. století a stával na severním okraji města. Od křesťanského ho dělila silnice a potok. Místo posledního odpočinku pro Židy ze širokého okolí přečkalo téměř celou válku až do roku 1944. Dnes ho už nehledejte. Náhrobky představovaly ideální materiál k dláždění chodníků či výstavbě zdí. Před domem vedle hotelu Diana na náměstí Republiky některé vyčnívají pod dlažbou...

Synagogu se vzácným oltářem v roce 1938 vypálili nacisté. Následně byla zbourána, předzvěst osudu kynžvartských semitů. Z bývalého ghetta „pod“ hlavním náměstím se zachoval starý oprýskaný dům, spíše ruina: opadaná omítka, zarostlé schody, chy-

bějící okna. Památkáři chráněný objekt pochází z roku 1770 a je obestřen tajemstvími.

Dům byl mnohokrát přestavován. Snad měl původně sloužit jako synagoga. Půdorys starších základů neodpovídá dnešní stavbě. Pozoruhodné jsou krakorce i skutečnost, že rohy staré místnosti nesvírají pravý úhel. Malby na stěnách může mít „na svědomí“ malíř, který tvořil i na zámku.

Ve věřejích spatříme mezuzu, schránku, kde Židé uchovávali verše z Tóry, a v rohu ve sklepě je stará mikve s kvalitní tekoucí vodou kde Židé v předvečer šábesu vykonávali očistu. Nádržka měla mít obsah alespoň 762 litrů, aby dostačovala k ponoření.

Dům patřil obchodnické rodině Zuckerů, kteří dováželi oděvy i víno až z Maďarska.

Wilhelm Zucker stavení koupil v roce 1842. Sam o všem později přestoupil na katolictví. Uličku u domu z Guthgasse přejmenoval na Zuckerovu, a když se jeho dcera provdala do Ameriky, dům dostal jméno New York. Dodnes mu v proto nikdo neřekne jinak.

Po roce 1949 památka připadla státu. Několik let v domě sídlil Svaz mládeže, později skauti. Dnes v místnostech zásluhou majitele bývají výstavy. Na červenec a srpen se připravují fotografie židovských památek a židovské tematiky.

Zámek

V roce 1976 se místní zámek v katastrofickém stavu uzavíral. Znovuotevření trvalo více než čtvrt století. A 22. 3. 2002 odměnila organizace Europa nostra restaurování zámku Kynžvart cenou za ochranu kulturního dědictví.

To byl konec úpadku zámku, který dal postavit v roce 1690 hrabě Filip Emerich Metternich. Klasicistní metternichovský znak září na štítě zámku i dnes. Nejslavnějším mužem rodu byl Clemens Wenzel Lotthar (Rothar) Metternich, rakouský státní kancléř. V Kynžvartu měl velký vliv na rozvoj lázní, zámku i zámeckého par-

KAM V OKOLÍ

Lázně Kynžvart leží na okraji **Chráněné krajinné oblasti Slavkovský les**. Úzká silnice stoupá do Kladské. Nimrodům toto jméno není neznámé, jde o jeden z nejvyhlášenějších loveckých revírů, rozlohou druhý největší v Čechách. Leží v nadmořské výšce přes osm set metrů. Bývala zde pravá divočina, téměř neobydlená, jen lesy, močály a jezírka. V letech 1875 – 1876 si na Kladské kníže Otto Sigismund von Schönberg-Waldenburg, vášnivý milovník přírody a lovec zvěře, nechal postavit lovecký zámeček v alpském stylu. Záhy přibýly další chaty, dnes penziony či restaurace. Na staré fotce z roku 1889 stojí myslivci u výřadu před hostincem U To-

kajícího tetřeva. Kníže von Schönberg-Waldenburg je pochován do hrobky na úpatí hory Lysina.

V dobách komunismu se revír ocitl ve vojenském území. Na lov přijížděli tehdejší „papaláši“. Pamětníci vzpomínají na pstruhy ve strouze, kam chlapci chodili pytláčit jen tak do ruky. Nebylo výjimkou potkat zrána na silnici tokajícího tetřeva. V takové chvíli nevnímá svět... I proto byla Přírodní rezervace Kladská prohlášena za chráněné území už v roce 1933. Naučná stezka kolem jezera měří 1300 m, vede po hatích a na 8 zastaveních informuje o přírodních zajímavostech. Poslední z nich je u Dlouhé stoky, která z jezera vytéká.

FOTO: RICHARD GREGG

Dlouhá stoka – kanál ze 16. století

ZAJÍMAVOST

Unikátní kanál

Těžba cínových rud má ve Slavkovském lese nejdelší tradici na kontinentu. Naleziště bývala velmi ceněná, v Evropě byla o cín nouze. K těžbě je potřeba dostatek vody. Priváděla se z velké dálky – z rašelinišť mezi Kynžvartem a Prameny, zejména z okolí Kladské. Nejstarší kanál existoval už ve 14. století. Jelikož nedostačoval, v roce 1530 slavkovský důlní měřič Rossmeisl vyměřil nový kanál. Byl nazván Flossgraben, Stoka či Dlouhá stoka, sloužil i k plavení dřeva do okolí Krásna a Slavkova. V roce 1536 práce na 24,2 km dlouhém kanálu skončily.

Druhá, méně důležitá větev kanálu směřovala k Seifertsg-rünü. Majitelé dbali na údržbu stoky nařízením, která upravovala využití vody a práce na kanálu. Důležitou funkci měl roz-

dělovač vody, jakýsi dozorce, který skládal i přísahu.

Břehy kanálu širokého přes dva metry byly vyztužené kládami, některé úseky i vyzděné. Voda tekla téměř po vrstevnici. Dostatek vody zajišťovala soustava devíti rybníků o ploše 71,784 m², 14 stavidel. Na březích stálo 52 rudných mlýnů, 35 mostů. Sít kanálů měřila přes 30 km a získávala vodu téměř z 50 km². Tehdy – v 16. století dílo nemělo ve střední Evropě obdobu...

Po druhé světové válce byla stoka mnohde zcela nesmyslně zničena, odbočka do Seifertsg-rünü zmizela zcela. Po roce 1990 devastaci napomohlo i několik malých soukromých elektráren. Dnes je stoka opravená, a z Kladské se lze projít po břehu prvních z asi 22 dochovaných kilometrů.